

K. R.

Informacja o księgozbiorze ks. Stanisław Librowskiego

Studia Włocławskie 7, 482-484

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INFORMACJA O KSIĘGOZBIORZE KS. STANISŁAWA LIBROWSKIEGO

Ks. Stanisław Librowski (1914-2002), znany polski historyk, przede wszystkim zaś archiwista i wydawca źródeł historycznych, w ciągu całego swego życia gromadził własny księgozbiór¹ w sposób przemyślany i metodyczny, tworząc zeń warsztat naukowy dla swoich badań, historyka zajmującego się przede wszystkim naukami pomocniczymi. W rezultacie takich zabiegów powstał księgozbiór liczący w całości ok. 4600 woluminów, o szeroko rozumianej tematyce historycznej. Posiadał także publikacje z innych dziedzin, ale takie, które miały jakiś aspekt historyczny.

W ostatnich latach przed śmiercią ks. Librowski przymierzał się do opublikowania drukiem katalogu swego księgozbioru. Zastanawiał się, czy ma go opracować sam, na co nie bardzo miał czas, czy zlecić to komuś innemu, na co też niełatwo było mu się zdecydować.

Po śmierci ks. Stanisława Librowskiego cały jego księgozbiór został przekazany bibliotece seminarium duchownego we Włocławku. Ta z kolei część z nich przeznaczyla dla Archiwum Diecezjalnego we Włocławku (część druków regionalnych oraz wydawnictw źródeł – te, które okazały się dubletami w stosunku do posiadanych przez bibliotekę – oraz z nauk pomocniczych historii wszystkie publikacje z zakresu archiwistyki).

Po przejrzaniu ustawienia księgozbioru na półkach udało się ustalić w przybliżeniu następujący stan ilościowy w poszczególnych działach: encyklopedie i słowniki (ok. 200 wol.), bibliografie (ok. 100 wol.), naukoznawstwo (ok. 30), bibliotekoznawstwo łącznie z katalogami bibliotecznymi (ok. 150), wydawnictwa źródłowe (ok. 500 wol.), nauki pomocnicze historii (ok. 400), historia powszechna (35), historia Polski, w tym poszczególnych regionów (ok. 320), historia Kościoła (ok. 210), historia gospodarcza (ok. 60), historia literatury, filologia (ok. 120), historia sztuki (ok. 80), dzieje szkolnictwa (ok. 130 wol.), nauka i kultura (ok. 120), etnografia i ludoznawstwo (ok. 50), prawo polskie (ok. 50), prawo kościelne (27), biografie (ok. 250); dział regionalny (ok. 900 wol.); czasopisma (ok. 700 wol.), w tym znaczną liczbę kościelnych czasopism włocławskich; publikacje różne (ok. 170).

Następujące działy były szczególnie pieczołowicie traktowane przez ks. Librowskiego: 1) bibliografie, katalogi bibliotek i inwentarze archiwów, 2) nauki pomocnicze historii, 3) wydawnictwa źródeł, 4) druki regionalne, 5) historia nauki, szkolnictwa, oświaty i kultury, 6) historia gospodarcza, 7) biografie.

Dla historii diecezji włocławskiej szczególne znaczenie posiada w księgozbiorze ks. Librowskiego dział regionalny, liczący w sumie około 900 wol., w którym

ksiądz Librowski pomieścił wszystkie publikacje, kościelne i świeckie, dotyczące miejscowości związanych w jakikolwiek sposób z diecezją wrocławską w jej historycznych granicach. Gromadził go przez całe życie. Powiększył się on znacznie po zakupieniu przez ks. Librowskiego księgozbioru po zmarłym Zygmuncie Michale Wiśniewskim, znanym zbieraczu wrocławskim, który zgromadził niedużą, ale doborową bibliotekę dotyczącą przede wszystkim historii lokalnej (Wrocławka i Kujaw), którą udało mu się w całości uratować z pożogi wojennej.²

W tym dziale księgozbioru znalazły się przede wszystkim monografie miejscowości, które kiedykolwiek znajdowały się na terenie diecezji wrocławskiej, a także osób związanych z diecezją wrocławską. Dział regionalny traktowany jest bardzo szeroko i znajdują się w nim także pozycje bardzo luźno związane z historią, np. dotyczące miejscowego słownictwa, przemysłu, rolnictwa, flory i fauny itp. Znalazły się tu także pozycje bardzo drobne, np. kilkustronicowe folderki, artykuły wycięte z gazet. Jego szczególną wartością było to, że znajdowało się w nim sporo pozycji unikatowych. Znalazły się tu także niektóre wydawnictwa źródłowe, jeśli ks. Librowski posiadał je w podwójnym egzemplarzu.

Także sam ks. Librowski uważał dział regionalny za szczególnie cenny element swego księgozbioru i opracował dla niego w 1975 r. specjalny katalog.³ Zawiera on w sumie 878 pozycji, w tym 92 pozycje druków dotyczących osób związanych z diecezją wrocławską i 786 poz. druków dotyczących miejscowości związanych z diecezją wrocławską. Najwięcej zgromadził publikacji dotyczących głównych miast należących do diecezji wrocławskiej w różnych jej fazach dziejowych: Wrocławka (218 poz.), Kalisza (77 poz.), Gdańska (57 poz.), Bydgoszczy (26 poz.), Łodzi (26 poz.), Częstochowy (19 poz.), a także regionów: Pomorza (85 poz.), Kujaw (34 poz.) i Wielkopolski (10 poz.). Po 1975 r. dział regionalny był w dalszym ciągu uzupełniany, ale już w znacznie mniejszym stopniu.

Dział regionalny był bardzo często wykorzystywany przez ks. Librowskiego do prac dotyczących historii wrocławskiej. Nawet drobne nowsze pozycje były przydatne na przykład przy opracowywaniu dziejów diecezji wrocławskiej w czasie II wojny światowej.⁴ Miał on też być bardzo przydatny ks. Librowskiemu przy zamierzonej pracy na temat dziejów diecezji wrocławskiej, której plan ogłosił drukiem.⁵

Znamienne dla księgozbioru ks. Librowskiego jest to, że nie gromadził on publikacji dotyczących historii innych krajów, co odbija się także na profilu językowym tego księgozbioru, który jest niemal w całości w języku polskim, z wyjątkiem wydawnictw źródłowych, gdzie spotykamy sporo publikacji w języku łacińskim, a także nieco w języku niemieckim i rosyjskim.

Wydaje się, że ogrom nagromadzonych w tym księgozborze informacji nie został w pełni wykorzystany, ponieważ przekraczało to możliwości jednego człowieka. Sam ks. Librowski pod koniec życia to chyba zrozumiał, ponieważ przestał „zachłannie” gonić za nowymi publikacjami, nawet takimi, które by mu się naprawdę przydały. Doszedł widocznie do przekonania, że wystarczy mu tego, co zgromadził.

Mimo że ks. Librowski był zawsze bardzo przywiązany do swoich książek i traktował je niemal z nabożnym szacunkiem, to przecież nie skąpił ich innym i z jego księgozbioru korzystali m.in. koledzy historycy, jego uczniowie, a także inne osoby.

Ks. Librowski zgromadził też znaczną liczbę wydawnictw kartograficznych, przede wszystkim dotyczących diecezji wrocławskiej, a także pokaźny zbiór muzealny, w tym zbiór pieczęci, odlewów pieczęci (zbiór odlewów pieczęci gnieźnieńskich ks. Librowski odstąpił archidiecezji gnieźnieńskiej po 1992 r.), monet, medali i medalików.⁶ Poza tym znaczny zbiór rękopisów i maszynopisów, własnych i cudzych, wyodrębnionych w tzw. Teki Librowskiego.⁷ Zbiory te zostały przekazane w całości do Archiwum Diecezjalnego we Wrocławku.

K. R.

---

¹ Przygotowywany jest o nim szerszy artykuł przedstawiający go jako warsztat pracy historyka.

² R. Ściślak, *Galeria oryginałów wrocławskich*, Wrocław 2002, s. 60.

³ Katalog druków regionalnych treści kościelnej i świeckiej odnoszących się do terytorium diecezji wrocławskiej w jej granicach historycznych będących w posiadaniu ks. Stanisława Librowskiego (zawartość: druki sam[oistne], odbitki, czasopisma, mapy), Wrocław 1973, 40 s. ; 30 cm (mps).

⁴ S. Librowski, *Materiały do dziejów diecezji wrocławskiej czasu wojny 1939-1945*, ABMK 38(1979), s. 189-400; 39(1979), s. 279-400.

⁵ S. Librowski, *Plan dwutomowej monografii historycznej diecezji wrocławskiej*, ABMK 16(1967), s. 285-294.

⁶ Zob. M.L. Jędrzejczak, *Medaliki Matki Boskiej Częstochowskiej (ze zbioru ks. S. Librowskiego)*, ABMK 36(1978), s. 267-348, tabl. X.

⁷ *Inwentarz spuścizny rękopiśmiennej księdza Stanisława Librowskiego (Teki Librowskiego)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 60(1991), s. 5-562.

INFORMACJA O KSIĘGOZBIORZE BPA ROMANA ANDRZEJEWSKIEGO

Biskup Roman Andrzejewski (1938-2003), deklarujący się jako miłośnik książki¹ i tak też postrzegany przez innych, posiadał znaczny księgozbiór, liczący około 4 tys. woluminów, nie licząc czasopism.

Swoją osobistą bibliotekę gromadził przynajmniej od czasów seminaryjnych (1955-1961), a w miarę upływu czasu pasja zbierania książek nieustannie się u niego nasilała. W ostatnich latach każdy wyjazd do większego miasta był dla niego okazją, by wstąpić do napotkanej księgarni i wynieść z niej przynajmniej kilka zakupionych książek. W okresie biskupstwa (1981-2003) sporo publikacji otrzymywał od różnych instytucji i autorów, wiele z nich z osobistymi dedykacjami.

W księgozbiórze bpa Andrzejewskiego dałoby się wyróżnić, w aspekcie treściowym i formalnym, przynajmniej sześć działów:

1) Publikacje z dziedziny klasyki i patrologii, zarówno wydania dzieł z literatury klasycznej i starochrześcijańskiej, jak i opracowania teoretyczne i historyczne z tych dziedzin. Jest to najwartościowszy dział w księgozbiórze bpa Andrzejewskiego, ale jego mankamentem jest to, że nie był uzupełniany systematycznie na bieżąco w ostatnich latach jego życia.²

2) Książki z zakresu szeroko rozumianej historii i literatury, które – zdaje się – były bardzo często przedmiotem jego lektury.

3) Należałoby wyodrębnić dział regionalny, który bp Andrzejewski gromadził ze szczególną gorliwością. Jako biskup, odwiedzając różne parafie oraz instytucje świec-